

Obrobje v središču: prihodnost perifernih regij na območju Alp

CIPRINE Semmerinške teze

Alpske države obsegajo številne obrobne regije z marsikdaj nemajhnim deležem v celotni površini države. Med posameznimi območji obstajajo velike socialne in ekonomske razlike, zato bi morala tudi politika bolje razlikovati med vrstami regij. Trenutno je za razvoj v Alpah značilen model urbanizacije, ki za potencialno šibke gorske regije predvideva manj razvojnih možnosti. V smislu socialne kohezije in vseobsegajoče odgovornosti pa je pomembno, da alpske države ter njihovi lokalni in regionalni organi dajo zavezujoče izjave o prihodnosti perifernih območij.

Obstajajo nemajhna transferna plačila, ki jih centri namenjajo perifernim regijam. In obratno, periferne regije zagotavljajo centrom številne storitve, kot sta obnovljiva energija ali čista pitna voda. Tudi biotska raznovrstnost, lepota pokrajine in rekreacija so pomembne storitve, ki pa jih je denarno težko ovrednotiti.

Vse prepogosto se postavlja vprašanje, ali si z ekonomskega vidika sploh lahko privoščimo naložbe v razvoj podeželskega prostora. Že samo vprašanje je problematično. Družba posameznih delov svoje države in tam živečih ljudi ne sme „ohranjati“ ali „pustiti, da propadejo“ po merilih rentabilnosti. Transferna plačila in transferne storitve v obe smeri so izraz solidarnosti, ki presega posamezne regije in je dolgoročno nujno potrebna. Za nas se postavlja le vprašanje, katera vrsta storitev je trajnostna in katera plačila po ekoloških, ekonomskih in socialnih merilih ne prinašajo koristi ali so celo škodljiva.

Prek regionalne politike je mogoče sonaravnost uveljaviti na številnih drugih pomembnih področjih, kot so kmetijstvo, gozdarstvo, promet ter varstvo narave in okolja. To je mogoče najbolje doseči na podlagi celovitega urejanja prostora (s horizontom 360 stopinj).

1. **Vključimo periferne regije!** Kljub nasprotujočim si opredelitvam v statutih in zakonih se alpske države vedno bolj izogibajo prevzemanju odgovornosti za celotno ozemlje države. Take trende je treba zaustaviti. Periferne regije morajo biti v središču zanimanja politike.
2. **Poštene odnose med centrom in periferijo!** Strukturno šibke periferne regije razpolagajo z visokimi pokrajinskimi in ekološkimi vrednotami in med drugim oskrbujejo centre z obnovljivimi viri energije in pitno vodo. Ker pa je istočasno njihova ekonomska moč največkrat manjša, menimo, da bodo transferna plačila alpskih držav in EU tudi v prihodnje nujno potrebna.
3. **Izplačila subvencij ni brez opravljene presoje upoštevanja načel trajnostnega razvoja!** Subvencijska sredstva in transferna plačila se pogosto izvršujejo po načelu „vsakomur nekaj“ in na podlagi običajnega prava. To preprečuje inovativnost in pogosto ni v prid ekološkemu, ekonomskemu in socialno uravnoteženemu razvoju. Sistem zagotavljanja podpor je treba temeljito preveriti z vidika učinkovitosti in trajnostnega razvoja. Pri tem je treba izkoristiti dosedanje izkušnje ter razviti in uporabiti ustrezne instrumente kontrolinga.

4. **Udeležba krepil!** K dobremu vodenju vlade sodijo demokratična legitimnost, učinkovitost, transparentnost, subsidiarnost in participacija. Trajnostna regionalna politika temelji na obstoječih ekoloških, ekonomskih in socialnih prednostih in potencialih gorskega območja. Dobro in odgovorno vodenje (good governance) mora zato vsem akterjem, ki se zavzemajo za varstvo Alp in trajnostni regionalni razvoj, v večji meri omogočati udeležbo v procesu političnega odločanja. Pomembno je tudi, da se regionalni in lokalni organi v večji meri kot doslej vključujejo v izvajanje politike in znanstvenih priporočil.
5. **Izkoristimo spremembe kot priložnost!** Delnih procesov krčenja rasti v obrobni regijah ni treba za vsako ceno preprečevati, saj so ekološki, socialni in ekonomski stranski učinki teh procesov lahko tudi pozitivni. Širjenje divjine bogati alpsko biotsko raznovrstnost in koristi turizmu. Če v obrobni regijah kot posledica opustitve rabe nastane družbena dodana vrednost, mora biti ta tudi finančno izravnana. Taka dodana vrednost lahko nastane v obliki večje naravne prvobitnosti in nove divjine.

Nepogrešljiva pogoja za uspešne procese krčenja sta aktivno in v prihodnost naravnano spremljanje ter podpora procesa krčenja.

Stanje: Junij 2011